

САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ
Зборник радова са XI научног скупа младих филолога Србије, одржаног
30. марта 2019. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу
Година XI / Књ. 1

Издавач

Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу

Уређивачки одбор

Проф. др Милош Ковачевић, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Проф. др Драган Бошковић, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Проф. др Владимир Поломац, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Проф. др Никола Бубања, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Проф. др Биљана Влашковић Илић, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Доц. др Јелена Петковић, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Проф. др Анђелка Пејовић, Филолошки факултет, Београд
Проф. др Ала Татаренко, Филолошки факултет, Универзитет „Иван Франко“, Лавов, Украјина
Проф. др Миланка Бабић, Филозофски факултет, Универзитет у Источном Сарајеву, Босна и Херцеговина
Проф. др Михај Радан, Факултет за историју, филологију и теологију, Темишвар, Румунија
Проф. др Димка Савова, Факултет за словенску филологију, Софија, Бугарска
Проф. др Душан Маринковић, Филозофски факултет, Свеучилиште у Загребу, Хрватска
Проф. др Персида Лазаревић Ди Ђакомо, Универзитет „Г. д Анунцио“, Пескара, Италија

Одговорни уредник

Проф. др Милош Ковачевић

Доц. др Јелена Петковић

Рецензенти

Проф. др Мирјана Мишковић Луковић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Проф. др Владимир Поломац, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Проф. др Милка Николић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Проф. др Славко Станојчић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Проф. др Ирена Цветковић Теофиловић, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу
Проф. др Исидора Бјелаковић, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду
Доц. др Бојана Вељовић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Бранка Миленковић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Горана Зечевић Крнета, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Дејан Каравесовић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Душанка Вујовић, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду
Доц. др Марина Петровић Јилих, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Моника Бала, Филолошки факултет, Универзитет у Београду
Доц. др Саша Радовановић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Тамара Стојановић Ђорђевић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Тања Танасковић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Тиана Тошић Лојаница, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Тијана Кукић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу

Секретар уредништва

Слађана Станојевић

Зборник радова са XI научног скупа младих филолога Србије,
одржаног 30. марта 2019. године
на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу
Година XI / Књ. 1

САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Година XI / Књ. 1

Крагујевац, 2020.

САДРЖАЈ

О ДВЕМА КЊИГАМА ЗБОРНИКА СА ЈЕДАНАЕСТОГ
НАУЧНОГ СКУПА МЛАДИХ ФИЛОЛОГА СРБИЈЕ / 5

О ЛИНГВИСТИЧКОЈ КЊИЗИ ЗБОРНИКА СА XI НАУЧНОГ
СКУПА МЛАДИХ ФИЛОЛОГА СРБИЈЕ / 7

I ИСТОРИЈСКОЈЕЗИЧКА И ДИЈАЛЕКТОЛОШКА ПРОУЧАВАЊА

Олга Богуновић

ДЕЕТИМОЛОГИЗАЦИЈА ИМЕНИЦА СА ПСЛ. ПРЕФИКСОМ
*РА- (ПАВЛАКА, ПАМЕТ, ПАСТОРАК) / 13

Јелена Павловић

НАЈВАЖНИЈЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ У ПРОУЧАВАЊУ
СИНТАКСЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА 19. ВЕКА / 27

Стефан Стейановић

АКЦЕНАТ ПРЕЗЕНТА КОД ГЛАГОЛА ПРВЕ ВРСТЕ
(ОДНОС КЊИЖЕВНОГ ЈЕЗИКА И КОЛУБАРСКОГ ГОВОРА) / 39

Катари́на Стивановић

УПОТРЕБА ПРЕЗЕНТА У ГОВОРУ I ЗОНЕ
КРАГУЈЕВАЧКЕ ЛЕПЕНИЦЕ / 53

II ЛЕКСИЧКО-СЕМАНТИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Сандра Буљановић Симоновић

ФРАЗЕОЛОГИЗМИ У РОМАНУ ЗЛАТАН ЧОВЕК МОРА ЈОКАИЈА
И ЊЕГОВИМ ПРЕВОДИМА НА СРПСКИ ЈЕЗИК / 71

Ђорђе Шуњеварић

ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СА КОМПОНЕНТАМА
ДАН И НОЋ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 83

Марија Јаневска

ИСПРАВНОСТ ИМЕНА У ПЛАТОНОВОМ *КРАТИЛУ* / 97

Милица Баџић

ПРИМЕНА КОМПОНЕНЦИЈАЛНЕ АНАЛИЗЕ У КОНТРАСТИРАЊУ
ГЛАГОЛА СМЕЈАЊА У ЕНГЛЕСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 105

Биљана Рисџић

АПЕЛАТИВ ГЛАВА У ОЈКОНИМИМА СРБИЈЕ / 119

Мирјана Обрадовић

АНТРОПОНИМИЈА У ТОПОНИМИЈИ ЛЕВАЧКИХ
СЕЛА ОКО КАЛЕНИЋКЕ РЕКЕ / 127

Катарина Субановић

МЕТАФОРИЧКО ЗНАЧЕЊЕ СРПСКИХ И ЕНГЛЕСКИХ
ЗООСЕМА ЗА ДОМАЋЕ ЖИВОТИЊЕ / 139

Јована Руџар

ПОЈМОВНА МЕТАФОРА РАСПРАВА ЈЕ РАТ У ИДИОМИМА У
ЕНГЛЕСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ: КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА / 149

Стефан Тодоровић

СЕМАНТИЧКО-СТИЛИСТИЧКИ АСПЕКТ ДЕКОМПОНОВАЊА
ИМЕНИЦА У ЈЕЗИКУ НОВИНАРСТВА / 159

III СИНТАКСИЧКА И СТИЛИСТИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Ана Петровић

КОНЈУНКТИВ ИМПЕРФЕКТА МОДАЛНИХ ГЛАГОЛА ЗА
ИСКАЗИВАЊЕ ФУТУРАЛНОСТИ У ИТАЛИЈАНСКОМ ЈЕЗИКУ / 171

Јулијана Деспиновић

РЕЧЕНИЦЕ БЕЗ ПРЕДИКАТА У ПУТОПИСНОМ
РОМАНУ АФРИКА Р. ПЕТРОВИЋА / 179

Ана Кажанеџра Величковић

Тамара Стефановић

МОДЕЛИ ПРЕНОШЕЊА ТУЂЕГ ГОВОРА У РОМАНУ
СИБИР ВЛАДИМИРА КЕЦМАНОВИЋА / 187

Снежана Кљакић

МЕЂУОДНОС АСПЕКТУАЛНОГ ГЛАГОЛА *KEEP* И ГЛАГОЛА
У КОМПЛЕМЕНТУ У ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ / 201

Лела Грујић

Бранкица Црноглавац

УЛОГА КОСИХ ПАДЕЖА КВАЛИФИКАТИВНОГ ЗНАЧЕЊА
У СПОНТАНОМ ГОВОРУ МЛАДИХ / 209

IV ПРИМЕЊЕНОЛИНГВИСТИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Катарина Мијаљевић

УВАЖАВАЊЕ, ПОДРШКА И ПОТРЕБЕ ДЕЦЕ
СА СПЕЦИФИЧНИМ СМЕТЊАМА У УЧЕЊУ / 219

Александар Танасијевић

УПОТРЕБА МАТЕРЊЕГ ЈЕЗИКА У НАСТАВИ
ШПАНСКОГ ЈЕЗИКА КАО СТРАНОГ / 229

Наташа Спасић

МОДЕРНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У КОНТЕКСТУ
ОБРАЗОВАЊА 21. ВЕКА / 241

Марија Раковић

ПАДЕЖНИ СИСТЕМ У УЏБЕНИЦИМА СРПСКОГ КАО СТРАНОГ
ЈЕЗИКА ЗА А НИВО (ЛИНГВИСТИЧКИ И МЕТОДИЧКИ АСПЕКТ) / 255

Тара Пешић

СТАВОВИ СТУДЕНАТА ПРЕМА РОДНИМ
СТЕРЕОТИПИМА У НАСТАВИ МАТЕРЊЕГ ЈЕЗИКА
У ОСНОВНОШКОЛСКОМ ОБРАЗОВАЊУ / 265

Милан Тодоровић

ПРЕГЛЕД ИНТЕРНАЦИОНАЛНИХ ИСТРАЖИВАЊА О ОБРНУТОЈ
УЧИОНИЦИ И ЊИХОВ ЗНАЧАЈ ЗА ИСТРАЖИВАЊА У СРБИЈИ / 277

V АНАЛИЗА ДИСКУРСА И ТРАНСЛАТОЛОГИЈА

Горица Томић

МЕХАНИЗМИ МОДИФИКАЦИЈЕ УСТАЉЕНИХ ИЗРАЗА
У НОВИНСКИМ НАСЛОВИМА НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ / 289

Јована Николић

ОБЛИЦИ РОДНО ОСЕТЉИВИХ ИМЕНИЦА НА СРПСКОМ И
ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ НА ИНФОРМАТИВНИМ ПОРТАЛИМА / 303

Вања Вукчевић

СЛОБОДНИ НЕУПРАВНИ И НЕУПРАВНИ ГОВОР У ПРЕВОДУ СА
СРПСКОГ НА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК (НА ПРИМЕРИМА ИЗ РОМАНА
ДЕРВИШ И СМРТ МЕШЕ СЕЛИМОВИЋА) / 311

VI АУТОРИ

Милица Баџић¹*Крагујевац*

ПРИМЕНА КОМПОНЕНЦИЈАЛНЕ АНАЛИЗЕ У КОНТРАСТИРАЊУ ГЛАГОЛА СМЕЈАЊА У ЕНГЛЕСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду се бавимо компоненцијалном анализом глагола смејања у енглеском и српском језику. Основни циљеви контрастивног истраживања јесу да се на основу минималног скупа семантичких компоненти установи дистинктивност лексема унутар датог лексичког поља и утврде српски формални кореспонденти или, уколико нема кореспондената, погодни преводни еквиваленти енглеских глагола. Како се семантичка структура може представити као формализована лексикографска дефиниција, компоненте значења екскерпирани су из релевантних једнојезичних и двојезичних речника. Анализа показује да се једино за половину енглеских глагола може успоставити кореспонденција јер се компоненте чија је улога дистинктивна у једном језичком систему разликују од оних у другом, што даље узрокује усложњавање структура паралелних лексичких поља и стварање конвергенције, дивергенције и лексичких празнина. Због специфичних комбинација компоненти за преостале глаголе једино се може успоставити еквиваленција као приближна семантичка једнакост на основу језичког контекста. Штавише, резултати истраживања потврђују да је семантичка декомпозиција експланаторно адекватан метод испитивања значењске структуре лексичких јединица, чијом се применом добија јаснија слика о испреплетаној мрежи односа у једном лексичком пољу.

Кључне речи: компоненцијална анализа, глаголи смејања, формални кореспондент, преводни еквивалент, енглески, српски

1. Уводна разматрања

На вертикалној оси замишљене структуре језика лексичке јединице организоване су по одређеним формалним, функцијским и садржинским сличностима у лексичка поља. Парадигматски односи у које тако ступају подразумевају њихову међуискључивост у истом сегменту контекста и утврђују свакој јединици њену диференцијалну природу (Прћић 2008: 120). Оваква организациона структура лексикона једнога језика омогућава његово поређење са лексиконом другог. У складу са тим, у раду се бавимо контрастивном анализом глагола смејања у енглеском и српском језику методом семантичке декомпозиције. Основни циљ истраживања јесте да се лексеме упореде у двама језицима, унутар датог лексичког поља, како би се на основу значењских односа утврдило у чему се састоји њихова дистинктивност.

Контрастивна анализа, као поступак у којем се систематским поређењем утврђују сличности и разлике међу језицима, у овом раду своди се на утврђивање компарабилности између одређених лексема енглеског и српског језика у виду преводног еквивалента или формалног кореспондента. Према Ђорђевић (2004: 53–54, 58), еквиваленцију карактерише приближна значењска једнакост елемената, док се у случају формалне кореспонденције исти подударују по облику и значењу. Кореспонденте је у двојезичном контрастирању теже пронаћи

¹ milica.bacic@filum.kg.ac.rs

због честог непоклапања на формалном и семантичком плану, али и због проблема конвергенције, дивергенције и нултих односа.² *Tertium comparationis* или заједничка константа спрам које се могу идентификовати варијабле у двама системима овде је минимални скуп семантичких компоненти које чине костур значења свих чланова лексичког поља глагола смејања. Једно поље чине међусобно зависне јединице које су груписане према сродности смисла и којима се покрива неки сегмент ванјезичке стварности (Прћић 2008: 138). Значење сваке од јединица састоји се из различитих комбинација одређених компоненти, али да би формирале поље оне морају да деле бар једну општу. Тако се смисаони односи у пољу темеље на контрастима између осталих, дистинктивних компоненти.

Структура једног лексичког поља може се објективно утврдити и формално представити методом композицијалне анализе³ као дескриптивним оквиром за проучавање семантичког садржаја који почива на претпоставци да је значење лексичке јединице сложено и да се може описати ограниченим скупом компоненти као концептуалних атома (Хирартс 2010: 70).⁴ За семантичку декомпозицију није потребно издвојити све атоме већ само оне неопходне да се лексема контрастира са осталима у истом пољу, зато што се у складу са структуралистичким начелима један елемент једино може одредити у релацији са другима у систему (Најда 1975: 61). Утврђивањем само оних који су дистинктивни прецизније одређује се значење.

Онако како су представљене у композицијалној анализи, семантичке компоненте су теоријски елементи метајезика и формални су приказ концептуалних блокова. Иако не постоји њихов универзални скуп за све језике, метода семантичке декомпозиције може се поуздано примењивати у анализи појединих лексичких поља у контрастивним истраживањима (в. Радић Бојанић 2005, Кљацић 2013 и Биљетина 2016 за глаголе кувања, ходања и говорења у енглеском и српском), те се ослањамо на њу. Енглески глаголи смејања анализирани су у Ђорђевић (2014), али у погледу парадигматских односа и колокационог опсега глагола *to laugh* и њему подређених глагола у оквиру издвојене лексичко-семантичке групе. Због тога опсег и методолошка подлога истраживања, као и добијени резултати, одуарају од оних изложених у овом раду.

2 Конвергенција и дивергенција су у узајамном односу зато што се прва појава дешава када наспрам више јединица у једном језику стоји једна јединица у другом језику за одређени сегмент стварности, а друга када је у питању обрнута релација. Нулти односи се успостављају када у једном језику постоји јединица за неку појмовну садржину, а у другом одговарајуће јединице нема, односно постоји лексичка празнина (Ђорђевић 2004: 64–66).

3 Хирартс (2010: 70–80) наводи да је композицијална анализа почела да се развија крајем 50-их и почетком 60-их година XX века у Европи и Америци. Иако вуче корене из структуралистичке фонологије и Јакобсоновог одређења фонеме као скупа дистинктивних обележја, у Европи је директно настала из Хјелмслевевог учења о фигурама израза и фигурама садржаја и Трирове теорије лексичких поља, док су је у Америци зачели антрополошки лингвисти Гудинаф, Конклин, Лаунсбери и други као методу изучавања терминологије родбинских односа у различитим егзотичним језицима. Међутим, велики утицај композицијална анализа остварила је када је инкорпорирана у генеративистички оквир у радовима Каца и Фодора.

4 У литератури се атоми значења називају и *семама* а њихови скупови *семемама*, при чему поједини аутори истичу разлике између појма *сема* и *семантичка композиција* (Драгићевић 2007: 67–69). У овом раду их поистовећујемо и користимо само други како бисмо избегли терминолошку забуну.

2. Методологија истраживања

Предмет контрастивне анализе су глаголи *to smile, to beam, to grin, to sneer, to smirk, to simper, to laugh, to guffaw, to chortle, to cachinnate, to cackle, to chuckle*, варијанте *to snigger* и *to snicker, to giggle* и *to titter* у енглеском и *осмехнућии/осмехиваћии се, кезићии/кесићии се, кечиићии/кичићии се, подсмехнућии/подсмехиваћии се, смејаћии се, жрохоћинућии/жрохоћиићии се, хохоћиићии (се), хрејетићии, рокћиићии, розгоћиићии (се), церекаћии се, клибериићии се, смејуљиићии/смехуљиићии/смејукаћии/смејурићии/смејуцаћии/смеју-шићии се, смешићии/смешкаћии се, обленућии се, по-осмехнућии/поуосмехнућии/полу-смешкаћии се, церићии се, клибићии се, (бе)кељи-ћиисе, кесерићии се, кикоћиићии/кихо-ћиићии/хихоћиићии се, кекећиићии се, хахакаћии се, цикоћиићии/цикићиићии, рзачии и шиуцаћии* у српском језику. Смер контрастирања је од енглеског ка српском, а основно средство у анализи били су референтни једнојезични и двојезични речници. Енглески глаголи су утврђени на основу *Roget's 21st Century Thesaurus*, а њихове дефиниције су ексцерпирани из онлајн издања *Merriam-Webster Dictionary, Oxford Dictionary, Longman Dictionary of Contemporary English, Cambridge Dictionary, Macmillan Dictionary* и *Collins Dictionary*. До српских глагола дошли смо претраживањем *Речника српскохрватскога књижевног језика* и *Синонима и сродних речи српскохрватскога језика*. Такође, како бисмо пронашли формалне кореспонденте и преводне еквиваленте консултовали смо *Велики енглеско-српски речник*, двотомни *Енциклопедијски енглеско-српскохрватски речник* и *Енглеско-хрватски или српски рјечник*. Употреба глагола илустрована је примерима из ових речника и електронских база *British National Corpus* и *Корпуса савременог српског језика*.

Према Хирартсу (2010: 76), компоненцијална анализа повезана је са традиционалном лексикографском праксом дефинисања лексема аналитички, односно навођењем надређене класе којој денотат лексеме припада и специфичних карактеристика које га издвајају од осталих чланова исте. Стога се компонентна дефиниција може разумети као формализована лексикографска дефиниција и компоненте значења могу ригорозним поступком издвојити на основу информација ексцерпираних из речника.

У лексичком пољу глагола смејања чланови се налазе у смисаоном односу хипонимије. У енглеском је хипероним *to smile* надређен целом пољу и његове компоненте значења укључене су у значења осталих глагола. Како је дефиниција ове лексеме “to make your mouth curve upwards, in order to be friendly or because you are happy or amused; to say or express something with a smile” (*Longman Dictionary of Contemporary English*⁵), уштавањем утврђујемо да су његове главне компоненте *TO CURVE ONE'S MOUTH UP* и *TO EXPRESS AN EMOTION*. Формални кореспондент у српском му је *осмехнућии/осмехиваћии се*, зато што на основу дефиниције у *Речнику српскохрватскога књижевног језика* („осмехом (израз љубазности, радости, задовољства или подсмеха, који се испољава нарочитим покретом мишића лица и развлачењем уста, смешак) изразити нешто, насмешити се” (IV: 216)) има идентичну семантичку структуру (РАЗВЛАЧИТИ УСТА НАГОРЕ + ИЗРАЖАВАТИ КАКВО ОСЕЋАЊЕ).⁶ Међутим, у српском лексичком пољу хипероним је глагол *смејаћии се* у односу на који је *осмехнућии/осмехиваћии се* маркиран квалитативно. Ту методолошку недоумицу можемо

5 Доступно на: <<https://www.ldoceonline.com/dictionary/smile>> 17. 1. 2019.

6 Иако је, поред *осмехнућии/осмехиваћии се*, глагол *смешићии се* наведен у двојезичним речницима као кореспондент глаголу *to smile*, нисмо га овде уврстили зато што он има додатну компоненту БЛАГО.

разрешити класификовањем глагола *осмехнути/осмехивати се* као контрастивног хиперонима, чиме се успоставља кореспонденција са енглеским. Анализа ће даље показати да је *смејати се* облички и значењски парњак глаголу *to laugh*.

На сличан начин су за остале енглеске лексеме утврђене формализоване дефиниције. Након што је састављен списак релевантних компоненти, појединачне лексеме су упоређене са другим члановима поља како би се установило у којим атомима значења се мимоилазе. Потенцијални формални кореспонденти и преводни еквиваленти пронађени су у двојезичним речницима, а њихова семантичка схема и значењска подударност са енглеским глаголима проверена је на основу одредница у једнојезичним српским речницима. Потом су једнојезични речници додатно претражени да бисмо забележили преостале глаголе смејања у српском, утврдили њихове формализоване дефиниције и упоредили их међусобно. На основу тако добијених података извршена је контрастивна композицијална анализа. Резултати су на крају приказани табеларно и тиме је систематично установљен степен значењске (не)једнакости између датих лексичких поља у двама језицима.

3. Анализа резултата истраживања

Како Лич (1984: 117) истиче, семантичке компоненте имају моћ рекурзије, односно могу се као блокови изнова комбиновати да створе веће компоненте. Зато ћемо, како бисмо поједноставили формализовану значењску структуру, две главне компоненте које сви чланови лексичког поља деле представити као једну, *TO SMILE* и *ОСМЕХНУТИ/ОСМЕХИВАТИ СЕ*, а хипониме потом анализирати као *TO SMILE + X* и *ОСМЕХНУТИ/ОСМЕХИВАТИ СЕ + X*. Тако се најјасније може уочити како дистинктивне компоненте сужавају њихова значења у односу на хиперониме, као и извршити даље класификације. На основу тога издвајамо две основне подгрупе глагола смејања: (1) глаголи који немају додатну компоненту *TO PRODUCE SOUND* (ПРОИЗВОДИТИ ЗВУК) и (2) глаголи који ту компоненту имају.

3.1. *TO SMILE + X* → *ОСМЕХНУТИ/ОСМЕХИВАТИ СЕ + X*

Први глагол у овој подгрупи, *to beam*, на основу лексикографске дефиниције има структуру *TO SMILE + WIDELY + WITH PLEASURE*. У двојезичним речницима не наводи се његов потпуни облички и значењски кореспондент, а ни у српским једнојезичним није забележен такав глагол. Стога, ова лексичка празнина надомешћује се приближним преводним еквивалентима *смешићи се задовољно и добродушно* и *смешићи се од задовољства*, где је глагол *смешићи се* модификован прилозима или предлошком фразом који садрже једну од две дистинктивне компоненте, ЗАДОВОЉНО. Друга компонента која је присутна у изворном глаголу, ШИРОКО, остаје непокривена у дефиницији глагола *смешићи се* (*ОСМЕХНУТИ/ОСМЕХИВАТИ СЕ + БЛАГО*). Илуструјемо примерима (1) и (2):

(1) The child *beamed* at his teacher as he received the award.

(2) Министри су се *задовољно смешили* на заједничком снимку после још једног „историјског” (немачки министар Шарпинг) посла и подухвата.

Семантичка структура глагола *to grin* донекле је слична структури претходног, с тим што се њиме више изражава начин на који се особа осмехује. Његово разложено значење јесте *TO SMILE + WIDELY + SHOWING TEETH*. За разлику

од *to beam*, осећања која се испољавају осмехивањем које карактеришемо као *to grin* могу бити и позитивна и негативна, што показују следећи примери:

- (3) He *grinned* wickedly in response to her skeptical expression.
- (4) *Grinning* shyly, he offered her a drink.
- (5) In any case, Mr Farraday seized the opportunity *to grin* broadly at me and say with some deliberation: "My, my, Stevens. A lady-friend. And at your age."

Формални кореспондент у српском му је глагол *кезити*/кезити се и његове дијалекатске варијанте *кечит*/кечит се због идентичне компонентне дефиниције (ОСМЕХНУТИ/ОСМЕХИВАТИ СЕ + ШИРОКО + ПОКАЗУЈУЋИ ЗУБЕ):

- (6) Најпре се расположено *искезих*, а затим се кратко изјасних, као да одбија молбу неког детета: „Не.”⁷
- (7) И грозни се наредник стаде грозно глупо *кезити*.
- (8) Сонеци је журио преко Пете улице и овлаш се *кезио* откривајући зубе, што је могло да се протумачи као осмех.

Примери (3)–(8) показују да, осим што имају једнако значењеу двама језицима, ови глаголи су најчешће модификовани разним прилозима (нпр. *shyly*, *расположено*) који додају компоненту $X_{\text{ЕМОЦИЈА}}$ читавој фрази.

У двојезичним речницима уз глагол *to grin* наводе се и *клибити*/церићи се, али се они не могу узети као формални кореспонденти зато што у семантичкој структури имају додатну компоненту ПОДРУГЉИВО. У преводу са српског језика глагол *to grin* морао би се модификовати каквим прилогом (нпр. *mockingly*) да би се добила значењска једнакост. Једина разлика између два српска глагола јесте у дистрибуцији, пошто је *клибити* се покрајинска варијанта синонимног *церићи* се. Илуструјемо примерима (9)–(11):

- (9) Када се Вањек вратио, *клибио* се и посртао. – Права говедина – рече он Швејку.
- (10) Тридесет секунди касније, публика се *церила* а жена није показивала намеру да одустане.
- (11) Са сивог парчета картона задовољно је гледало његово постарело лице, штрчали су уврнути беличасти бркови, под прћастим носом *церице* су се тврде усне познатим осмејком.

Формализована компонентна дефиниција глагола *to sneer* јесте TO SMILE + MOCKINGLY + CONTEMPTUOUSLY. С обзиром на његову семантичку сложеност, посебно у погледу емоција које се исказују оваквим начином осмехивања, у *Енциклопедиско енглеско-српскохрватском речнику* и *Великом енглеско-српском речнику* наводе се као преводни еквиваленти *смејати* се *подругљиво* и *презриво* се *осмехнути*. У обема фразама једна од две кључне компоненте (MOCKINGLY, CONTEMPTUOUSLY) надомештена је додавањем прилога основном глаголу. Међутим, прави формални кореспондент енглеског *to sneer* јесте *подсмехнути*/подсмехивати се који нуди *Енглеско-хрватски* или *српски рјечник*, а то потврђује и компонентцијална анализа. Из дефиниције овог глагола у *Речнику српскохрватскога књижевног језика* („изразити што с подсмехом (осмех, пун злобе, пакости, праћен често подругљивом и увредљивом речју), подругујући се” (IV: 582)) могу се извући исте компоненте као у изворном глаголу (ОСМЕХНУТИ/ОСМЕХИВАТИ СЕ + ПОДРУГЉИВО + ПРЕЗРИВО). Илуструјемо њихову употребу следећим примерима:

- (12) “Is that your best outfit?” he *sneered*.

⁷ У анализу укључујемо и изведене глаголе јер се префиксацијом и суфиксацијом могу у појединим случајевима битно мењати атоми значења у односу на основни глагол.

(13) Милка се подсмехну: – То би вам и доликовало!

Примери (12) и (13) додатно потврђују да су ови глаголи подударни због два разлога: (1) у реченици се могу користити да уведу управни говор и (2) у ванјезичкој стварности радњу која се њима изражава најчешће прати вербална порука.

Семантичке компоненте глагола *to smirk* су TO SMILE + SMUGLY + AFFECTEDLY. У двојезичним речницима се не наводи облички и значењски кореспондент првенствено због компоненте SMUGLY. Доступни су једино преводни еквиваленти *осмехнувши се усијјаво*, *нашмежнуто се смеишкати* и *сладуњаво/ненаравно се смеишкати*, али сви прилози који модификују глагол додају компоненту ИЗВЕШТАЧЕНО или друге блиске њој. Најближи значењу глагола *to smirk* јесте *смејати се презирно* који бележи Велики енглеско-српски речник, али ни прилог *презирно* не преноси у потпуности компоненту SMUGLY. Будући да додатном претрагом једнојезичних речника није пронађен кореспондент закључујемо да за глагол *to smirk* постоји лексичка празнина која се може делимично попунити у преводилачкој пракси наведеним приближним еквивалентима или додавањем прилога као што су *самозадовољно* и *убражено* основном глаголу на српском. Илуструјемо примерима (14)–(16):

(14) She sits there *smirking* as if she's the only one who knows the answer.

(15) In fact, she is 58 and proud of it, *smirking* at suggestions she looks a decade younger.

(16) Око њега стоји зловна чаршија и *самозадовољно се смеје*.

Штавише, језички контекст у (14) и (15) показује колико је компонента SMUGLY битна у семантичкој структури овог глагола. Она игра дистинктивну улогу у његовим смисаоним релацијама са свим осталим члановима лексичког поља и највише сужава његово значење.

То постаје јасније када га упоредимо са наредним глаголом – *to simper*, чија је формализована дефиниција веома слична (TO SMILE + AFFECTEDLY + IN A SILLY MANNER). Однос се успоставља само на основу разлике у једном атому значења, те је очекивано што ни за другу лексему не постоји потпуни кореспондент на српском. Због тога су су и поједине глаголске фразе које се наводе за *to simper* сличне онима које се наводе за *to smirk* (*смеишкати се усиљено*, *ненаравно се смејуљити*, *смејати се усиљено*), с тим што су за овај глагол у двојезичницима присутни и еквиваленти којима се преноси последња компонента, IN A SILLY MANNER (*смеишкати се будаласто/цифрасто*, *гљујаво/будаласто се смејуљити*). Чињеница да су два глагола близу у лексичком пољу и да немају кореспонденте додатно усложњава проблем значењске (не)једнакости и третмана синонимије у преводној лексикографији. Примерима (17)–(19) илуструјемо употребу глагола *to simper* и његових приближних еквивалената:

(17) He's usually got a piece of arm candy shooting him affectionate glances and *simpering* about how gorgeous he is.

(18) Она се зловно и *будаласто смешка*.

(19) – Да није болесна? – Надам се да није – одговори он трудећи се да изгледа ведар, и одмах затим додаде *смешећи се усиљено* – то би се пре могло код мене очекивати, јер тренутно патим од силног разочарања.

На основу анализе *to smirk* и *to simper* може се закључити да је нарочито тешко наћи прикладне еквиваленте енглеских глагола којима се концептуализује утисак који одређени начин осмехивања оставља на посматрача.

3.2. TO SMILE + TO PRODUCE SOUND + X → ОСМЕХНУТИ/ ОСМЕХИВАТИ СЕ + ПРОИЗВОДИТИ ЗВУК + X

Семантичка структура првог глагола у овој подгрупи, *to laugh* (TO SMILE + TO PRODUCE SOUND), најсличнија је структури хиперонима *to smile*. Иако је због тога у једнојезичним енглеским речницима лексичко поље глагола смејања често означено као *smiling and laughing*, компоненцијална анализа показује да је распоред лексема јасно утврђен и да је *to laugh* истовремено подређен глаголу *to smile* и надређен осталим члановима друге подгрупе. Његов формални кореспондент у српском је *смејати се* (ОСМЕХНУТИ/ОСМЕХИВАТИ СЕ + ПРОИЗВОДИТИ ЗВУК). Илуструјемо примерима (20) и (21):

- (20) I have spoken four or five times at party conferences and people always *laugh* at everything I say.
(21) Кад будеш гледао небо, ноћу, пошто ћу ја становати на једној од њих, пошто *ћу се ја смејати* на једној од њих, то ће за тебе бити као да *се све звезде смеју!*

Близак глаголу *to laugh* је глагол *to guffaw* чија је семантичка схема TO SMILE + TO PRODUCE SOUND + LOUDLY. У српском је додатна компонента ГЛАСНО нарочито продуктивна и налази се у значењу више глагола. Поред *џрохоџнуџи*/*џрохоџаџи* и *џрохоџом се смејати* које двојезични речници нуде, први као очигледни формални кореспонденти други као преводни еквивалент, анализом дефиниција глагола у једнојезичним српским речницима утврђујемо да су енглеском *to guffaw* подударни и *хохоџаџи (се)*, *хрејеџаџи*, *рокџаџи* и *розџаџи (се)* јер се њихово значење може представити као ОСМЕХНУТИ/ОСМЕХИВАТИ СЕ + ПРОИЗВОДИТИ ЗВУК + ГЛАСНО. Илуструјемо следећим примерима:

- (22) For the first time in what seemed like an age to him, he wanted not only to laugh but *to guffaw*, like he used to do when Harry or Martin came out with something funny.
(23) Ту је доиста прешао границу, те сви *џрохоџнуше* у урнебес.
(24) Чачкајући земљану лулу, *хохоџао је* за свој рачун.
(25) Све три *хрејеџају* оним сељачким широким смехом што наличи и радости и нарицању.
(26) Неки *рокћу* и зацењују се.
(27) Амен! – *розџаџаше* фишкал.

Формализована семантичка структура наредног члана у лексичком пољу, глагола *to cachinnate*, идентична је структури претходног (TO SMILE + TO PRODUCE SOUND + LOUDLY). То потврђује чињеница да под његовом одредницом у *Енглеско-хрватском или српском рјечнику* стоји исти преводни еквивалент (*џрохоџом се смејати*). У *Енциклопедиско енглеско-српскохрватском речнику*, пак, наводе се *клиберџи се* и *церекаџи се*, али анализом њихових дефиниција утврђујемо да имају више различитих дистинктивних компоненти. Зато су формални кореспонденти овог глагола исти као за глагол *to guffaw* (*џрохоџнуџи/џрохоџаџи*, *хохоџаџи (се)*, *хрејеџаџи*, *рокџаџи*, *розџаџи (се)*). Његову употребу илуструјемо примером (28):

- (28) To say something does not exist simply on the grounds that you can not 'see' it is enough to make anyone *cachinnate*.

Уколико се посматра само компонентна дефиниција, глаголи *to guffaw* и *to cachinnate* потпуни су синоними. Међутим, разлика између њих је дистрибутивна зато што је *to cachinnate* веома ретко у употреби (тачније, *British National*

Corpus не бележи ниједан пример), иако је присутан у релеватним речницима. Стога, да би се утврдиле границе домена примене двају глагола неопходна је обимнија корпусна анализа.

Глагол *to chortle* у примеру (29) има четири компоненте (TO SMILE + TO PRODUCE SOUND + LOUDLY + GLEEFULLY), те је његово значење специфичније од претходна два. Као и у случају *to smirk* и *to simper*, због сложене семантичке структуре не може се изнаћи његов потпуни кореспондент, тј. мора се прибегнути употреби различитих преводних еквивалената. Тако се у речницима наводе глаголске фразе *гласно се насмејати* (30) и *смејати се победоносно* чији прилози не преносе све дистинктивне компоненте, а првенствено не GLEEFULLY (УСХИЋЕНО) која овде понајвише ствара празнину у семантичком садржају.

(29) Some friends of mine already know about this and *have likely already chortled* at my astounding lack of basic knowledge.

(30) Он посрну, сладолед се зари у омекшали асфалт, једна жена *се гласно насмеја*.

Компонентна дефиниција глагола *to cackle* је такође веома занимљива зато што свака наредна компонента изразито сужава значење и обликује домен његове примене (TO SMILE + TO PRODUCE SOUND + LOUDLY + IN A HIGH VOICE). Међутим, за разлику од претходних лексема са сложеном схемом, *to cackle* има два потпуна кореспондента у глаголима *церекајти се* и *клиберити се* који деле његове атоме значења (ОСМЕХНУТИ/ОСМЕХИВАТИ СЕ + ПРОИЗВОДИТИ ЗВУК + ГЛАСНО + ВИСОКИМ ГЛАСОМ). Илуструјемо примерима (31)–(33):

(31) When I said this, he started *cackling* like a madman.

(32) Једини Фердишченко између свих гостију налазио се у веселом и свечаном душевном расположењу, и громко се неки пут *церекао* безразложно, само стога што је сам драговољно узео улогу лакрдијаша.

(33) Помало *сам се клиберио* док сам постављао путну торбу на столицу и у њу без журбе смештао ствари. Опет сам био добре воље.

Једина разлика између ових двају кореспондената јесте што је *клиберити се* нестандартни, покрајински израз, те је његова дистрибуција ограничена.

Следећи глагол, *to chuckle*, првенствено се разликује од претходних по дистинктивној компоненти IN A SUPPRESSED MANNER (TO SMILE + TO PRODUCE SOUND + IN A SUPPRESSED MANNER). Контрастивна анализа показује да његову релативно једноставну семантичку схему у српском дели глагол *смејуљити се* и остали изведени попут њега, *смехуљити/смејукајти/смејурити/смејуцајти/смејушити се* (ОСМЕХНУТИ/ОСМЕХИВАТИ СЕ + ПРОИЗВОДИТИ ЗВУК + ПРИГУШЕНО). Двојезични речници наводе и глаголску фразу *смејати се пригушено* као преводну варијанту којом се преноси изворно значење. Употребу овог глагола и његових кореспондената илуструју следећи примери:

(34) The experts claim that men laugh more at slapstick while women *chuckle* over anecdotes based on their everyday lives.

(35) Мира се насмеја готово мушким гласом, ја сам ћутао зинувши од задовољства, а Слободан *се расејано смејуљио* зурећи у врхове својих ципела.

(36) Био је блед као крпа, али *се опет смехуљио*.

Глаголе *to snigger* и *to snicker* у (37) и (38) груписали смо заједно јер имају идентично значење и у референтним речницима су означени као синонимне варијанте у британском (*to snigger*) и америчком варијетету енглеског (*to snicker*). Компоненте које чине њихов семантички садржај су TO SMILE + TO PRODUCE SOUND + IN A SUPPRESSED MANNER + MOCKINGLY. Формалне

српске кореспонденте немају првенствено због MOCKINGLY, те се та празнина надомешћује приближним еквивалентима *ишнички/цинично се смејуљити*, *смешићти/смешкатити се* или додавањем каквог другог прилога (нпр. *подруљиво* у (39), *заједљиво*, *иронично*):

(37) The tourists *snigger* at the locals' outdated ways and dress.

(38) Most of the boys and girls *snicker* at the topic.

(39) [...]као мучи се он да леђима одгурне Стембринија, који је стајао и *смешкао се* фино, суво и *подруљиво*, испод густих црних бркова, тамо где се они уздижу у лепом завоју, и баш тај осмејак је сметао Хансу Касторпу и он га је осећао као увреду.

Последња два члана лексичког поља, *to titter* и *to giggle*, имају најкомплексније семантичке структуре, те је изразито тешко пронаћи лексеме и фразе које им одговарају у српском. Компонентна дефиниција глагола *to titter* у примеру (40) гласи TO SMILE + TO PRODUCE SOUND + IN A SUPPRESSED MANNER + IN A HIGH VOICE + NERVOUSLY. У двојезичницима се под његовом одредницом наводи неколико глагола и фраза (*церекаћти се*, *клиберити се*, *пригушено се смејати се*, *кесерити се* *икикоћати/кихоћати/хихоћати се*). Глаголи *церекаћти се* и *клиберити се* не могу бити формални кореспонденти зато што одговарају глаголу *to cackle*. Глаголска фраза *пригушено се смејати* сувише је уопштена те не преноси његово значење, чак ни као преводни еквивалент. Из компонентне схеме глагола *кесерити се* (ОСМЕХНУТИ/ОСМЕХИВАТИ СЕ + ПОКАЗУЈУЋИ ЗУБЕ + ПРОИЗВОДИТИ ЗВУК + ВИСОКИМ ГЛАСОМ) такође се види да се не подудара са њим. Међутим, како *кикоћати се* и остале варијанте деле три атома значења са *to titter* (ОСМЕХНУТИ/ОСМЕХИВАТИ СЕ + ПРОИЗВОДИТИ ЗВУК + ГЛАСНО + ВИСОКИМ ГЛАСОМ + КРАТКИ ЗВУКОВИ КОЈИ СЕ ПОНАВЉАЈУ), могу се модификовати прилозима *пригушено/ишихо* у (41) или *нервозно* како би се употпунио семантички садржај:

(40) At the word 'breast' some of the class *tittered*.

(41) Фата се *закикоћала пригушено*. – Ништа се немој смејати – говорио је кроз уски отвор на вратима узбуђени младић, – и то ће чудо једног дана бити.

Слична је ситуација са *to giggle* у примеру (42). Из његове формализоване дефиниције (TO SMILE + TO PRODUCE SOUND + SHORT, REPETITIVE SOUNDS + IN A HIGH VOICE + IN A SILLY MANNER) уочавамо да је близак претходном, али и да има видних разлика у компонентама. Поређењем утврђујемо да, иако су *кикоћати/кихоћати/хихоћати се* наведени у речницима као његови формални кореспонденти, они то не могу бити јер немају идентичну структуру. Зато се значење енглеске лексеме, заједно са недостајућом компонентом IN A SILLY MANNER, приближно може пренети еквивалентном комбинацијом ових глагола са прилозима *блесаво* или *будаласто*, као у (43):

(42) He *was giggling* uncontrollably and had to leave the room to pull himself together.

(43) Нико није подизао главу, није викао „види! види!”, није одскакивао у страну, није вршистао нити падао у несвест, није се *блесаво кикоћтао*.

Изложена компоненцијална анализа може се приказати табеларно.

Компонента→ Глагол ↓	WIDELY/ШИРОКО	WITH PLEASURE/ЗАДОВОЉНО	SHOWING TEETH/ ПОКАЗУЈУЋИ ЗУБЕ	MOCKINGLY/ПОДРУЉИВО	CONTEMPTUOUSLY/ ПРЕЗРИВО	SMUGLY/САМОЗАДОВОЉНО	AFFECTEDLY/ИЗВЕШТАЧЕНО	IN A SILLY MANNER/ БУДАЛАСТО	TO PRODUCE SOUND/ ПРОИЗВОДИТИ ЗВУК	LOUDLY/ГЛАСНО	GLEEFULLY/УСХИБЕНО	IN A HIGH VOICE/ВИСОКИМ ГЛАСОМ	IN A SUPPRESSED MANNER/ ПРИГУШЕНО	NERVOUSLY/НЕРВНОЗНО	SHORT, REPETITIVE SOUNDS/ КРАТКИ ЗВУКОВИ КОЈИ СЕ ПОНАВЉАЈУ
<i>to beam</i>	+	+													
<i>to grin</i> – кезити/кесити се, кечити/кичити се (покр.)	+		+												
<i>to sneer</i> – подсмехнути/подсмехивати се				+	+										
<i>to smirk</i>						+	+								
<i>to simper</i>							+	+							
<i>to laugh</i> – смејати се									+						
<i>to guffaw, to cachinnate</i> – ђрохоћунути/ђрохоћати/хохоћати (се)/хрејети/рокати/розгоћати (се)									+	+					
<i>to chortle</i>									+	+	+				
<i>to cackle</i> – церакати се, клиберити се (покр.)									+	+		+			
<i>to chuckle</i> – смејућити/смехућити/смејукати/смејурити/смејућати/смејућити се									+				+		
<i>to snigger/to snicker</i>				+					+				+		
<i>to titter</i>									+			+	+	+	
<i>to giggle</i>								+	+			+			+

Табела 1. Глаголи смејања у енглеском језику и њихови формални кореспонденти у српском језику

Компонента→	БЛАГО	ВЕДРО	КРАТКО	ШИРОКО	ПОКАЗУЈУЋИ ЗУБЕ	ПОДРУГЉИВО	ПРОИЗВОДИТИ ЗВУК	БЕЗРАЗЛОЖНО	ГЛАСНО	ВИСОКИМ ГЛАСОМ	КРАТКИ ЗВУКОВИ КОЈИ СЕ ПОНАВЉАЈУ	ОСОБЕНИ ЗВУКОВИ	ОШТРИМ ГЛАСОМ	ИСПРЕКИДАНО	НЕОБУЗДАНО	ПРИГУШЕНО	ЗАГРЦАВАЈУЋИ СЕ
Глагол ↓																	
смешићи/ смешкаћи се	+	+															
обленући се (покр.)	+	+	+														
поосмехнући се, полуосмехнући/ полусмешкаћи се	+		+														
церићи се, клибићи се (покр.)				+	+	+											
ребетићи се						+	+										
(бе)кељити се							+	+									
кесерићи се					+		+			+							
кикоштаћи/ кихоштаћи/ хихоштаћи се							+		+	+	+						
кекештаћи се, хахакаћи се							+		+		+	+					
цикоштаћи/цикштаћи							+		+				+	+			
рзати							+		+						+		
шшцуцаћи							+									+	+

Табела 2. Остали глаголи смејања у српском језику⁸

Глагол	Преводни еквивалент
<i>to beam</i>	смешићи се задовољно и добродушно, смешићи се од задовољства
<i>to smirk</i>	осмехнући се услијава, напегнући се смешкаћи, сладуњава/ненаправно се смешкаћи, смејати се презирно, самозадовољно се смејати
<i>to simper</i>	смешкаћи/смејати се усиљено, ненаправно се смејуљити, смешкаћи се будаласто/цифрasto, глупавао/будаласто се смејуљити
<i>to chortle</i>	гласно се насмејати, смејати се победоносно
<i>to snicker, to snicker</i>	инички/цинично се смејуљити, смешићи/смешкаћи се подружљиво/заједљиво/иронично
<i>to titter</i>	кикоштаћи се пригушено, кикоштаћи се нервозно
<i>to giggle</i>	кикоштаћи се блесаво/будаласто

Табела 3. Глаголи смејања у енглеском језику и њихови преводни еквиваленти у српском језику

У Табели 1 представљена је анализа семантичке структуре енглеских глагола смејања и њихових српских формалних кореспондената. Пошто су компоненте глагола *to smile* и *осмехнући/осмехиваћи се* укључене у значења осталих лексема, они се не наводе у приказу. На тај начин могу се јасно сагледати минималне

⁸ Наводимо и глаголе који нису поменути у дискусији зато што су забележени у истраживању и пружају јаснију слику о структури лексичког поља у српском у поређењу са енглеским.

али суштаствене разлике међу члановима поља, што је и циљ компонентнијалне методе. Резултати показују да се, осим за хипероним, кореспонденти могу утврдити за седам глагола (*to grin, to sneer, to laugh, to guffaw, to cachinnate, to cackle* и *to chuckle*), док се за осталих осам (*to beam, to smirk, to simper, to chortle, to snigger/to snicker, to titter* и *to giggle*) једино могу изнаћи преводни еквиваленти у циљноме језику. Закључујемо да постоји 50% значењске и обличке неподударности између лексичких поља када посматрамо из смера енглеског језика. Уколико би пак анализа кренула из обрнутог смера, степен неподударности био би већи јер у српском језику има више глагола и разлике међу њиховим компонентама су суптилније, што се уочава у Табели 2.

Метода семантичке декомпозиције показује зашто је тешко успоставити формалну кореспонденцију глагола смејања у двама језичким системима. Наиме, атоми значења чија је улога дистинктивна у једном систему разликују се од оних у другом, што даље узрокује усложњавање структура паралелних лексичких поља и отвара могућност за појаву конвергенције, дивергенције и нултих односа. То потврђују и преводни еквиваленти за некореспондентне лексеме у Табели 3. Значења глаголских фраза наведених у двојезичним речницима и анализом у овом истраживању утврђених не подударају се у потпуности са лексемама због специфичних комбинација њихових семантичких компоненти. Стога се једино може успоставити еквиваленција као приближна једнакост на основу језичког контекста.

4. Закључне напомене

Компонентнијална анализа је експланаторно адекватан поступак испитивања семантичког садржаја у једнојезичним и вишејезичним истраживања зато што омогућава да се одређено лексичко поље прикаже као испреплетана мрежа јединица са утврђеним релацијама. Резултати добијени овом методом могу се користити за класификовање датих јединица по различитим критеријумима. Тако се, на пример, на основу Табеле 1 могу издвојити глаголи који у енглеском означавају гласно (*to guffaw, to cachinnate, to chortle, to cackle*) или пригушено смејање (*to chuckle, to snigger/tosnicker, to titter*). Будући да доприноси разумевању парадигматских односа, а првенствено синонимије, антонимије и хипонимије, на основу компонентнијалне анализе могу се вршити даља уопштавања о структури лексикона једног језика, што има импликације у процесу учења другог/страног језика и преводилачкој пракси.

Међутим, ова метода није без својих недостатака. Пошто се основни блокови значења издвајају на основу речничке дефиниције, неопходно је упоредити одреднице за дате јединице из више речника да би се избегла произвољност у испитивању. Тако се истовремено може показати колико су прецизно представљена њихова значења, као и утврдити недоследности у лексикографској пракси. Штавише, разлике између појединих лексема не могу се увек уочити на плану семантичке схеме. На пример, испитујући глаголе смејања уочили смо да *to guffaw* и *to cachinnate* имају идентичне компоненте, те би их требало означити као потпуне синониме. Како је потпуна синонимија веома ретка, компонентнијалну анализу потребно је допунити корпусном којом би се утврдила учесталост и колокациони опсег двеју лексема и на тај начин установиле употребне разлике. Било би корисно тако поступити и за остале анализиране глаголе да бисмо потврдили или оповргли изложене резултате.

На крају треба напоменути да нам је у овом истраживању додатни циљ био да покажемо да, иако је смејање као вид испољавања одређених емоција универзално својство људске врсте, у различитим језицима сам чин различито се концептуализује, а потом и различито именује, у зависности од аспеката на које се говорник у датом тренутку усредсређује.

Извори

- British National Corpus (BNCweb)*. <<http://bncweb.lancs.ac.uk/>>. 22. 1. 2019.
- Д. Шипка, *Велики енглеско-српски речник*, Нови Сад: Прометеј, 2014.
- Cambridge Dictionary*. <<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/>>. 15. 1. 2019.
- Collins Dictionary*. <<https://www.collinsdictionary.com/>>. 15. 1. 2019.
- Korpus savremenog srpskog jezika*. <<http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/korpus/korpus2013adv.php>>. 22. 1. 2019.
- Longman Dictionary of Contemporary English*. <<https://www.ldoceonline.com/>>. 17. 1. 2019.
- Macmillan Dictionary*. <<https://www.macmillandictionary.com/>>. 17. 1. 2019.
- Merriam-Webster Dictionary*. <<https://www.merriam-webster.com/>>. 20. 1. 2019.
- М. S. Lalević, *Sinonimi i srodne reči srpskohrvatskoga jezika*, Beograd: Nolit, 2004.
- Oxford Dictionary*. <<https://en.oxforddictionaries.com/>>. 20. 1. 2019.
- Речник српскохрватског књижевног језика*, I–III, Нови Сад – Загреб: Матица српска – Матица хрватска, 1967–1969, IV–VI, Нови Сад: Матица српска, 1969–1976.
- Roget's 21st Century Thesaurus in Dictionary Form*, New York: Bantam Dell, 2005.
- R. Filipović (red.), *Englesko-hrvatski ili srpski rječnik*, Zagreb: Školska knjiga – Grafički zavod Hrvatske, 1987.
- S. Ristić, Ž. Simić, V. Popović, *Enciklopediski englesko-srpskohrvatski rečnik*, I–II, Beograd: Prosveta, 1973.

Литература

- Биљетина 2016: J. Lj. Biljetina, Verbs of speaking in English and Serbian, Крагујевац: *Наслеђе*, 33, Крагујевац, 21–39.
- Драгићевић 2007: Р. Драгићевић, *Лексикологија српског језика*, Београд: Завод за уџбенике.
- Ђорђевић 2004: Р. Ђорђевић, *Uvod u kontrastiranje jezika*, Београд: Филолошки факултет.
- Ђорђевић 2014: Ј. Р. Ђорђевић, Значењски односи у лексичко-семантичкој групи глагола смејања у енглеском језику, у: С. Гудурић, М. Стефановић (ред.), *Језици и културе у времену и простору*, IV/2, Нови Сад: Филозофски факултет, 229–243.
- Кљакић 2013: С. Кљакић, Kontrastivna analiza glagola hodanja u engleskom i srpskom jeziku, Нови Сад: *Прилози проучавању језика*, 44, Нови Сад, 73–85.
- Лич 1984: G. Leech, *Semantics: The Study of Meaning*, Harmondsworth: Penguin Books.
- Најда 1975: E. A. Nida, *Componential Analysis of Meaning: an introduction to semantic structures*, The Hague – Paris: Mouton.
- Прћић 2008: Т. Прћић, *Semantika i pragmatika reči*, Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Радић Бојанић 2005: В. Радић-Бојанић, Kontrastivna analiza glagola kivanja u engleskom i srpskom jeziku, Нови Сад: *Прилози проучавању језика*, 36, Нови Сад, 119–124.
- Хирартс 2010: D. Geeraerts, *Theories of Lexical Semantics*, Oxford: Oxford University Press.

THE APPLICATION OF COMPONENTIAL ANALYSIS IN CONTRASTING VERBS OF SMILING IN ENGLISH AND SERBIAN

Summary

The paper deals with the componential analysis of verbs of smiling in English and Serbian. The contrastive research is aimed at determining the distinctiveness of all the units in the respective lexical fields based on a minimal set of semantic components, as well as establishing Serbian formal correspondents or suitable translation equivalents of the English verbs. Since semantic structure can be represented as a formalized lexicographical definition, its components are excerpted from relevant monolingual and bilingual dictionaries. The analysis shows that correspondence can be established for half of the English verbs because the distinctive components in the two linguistic systems differ, which in turn causes convergence, divergence and lexical gaps. Only approximate semantic equivalence can be established for the remaining verbs because of the specific combinations of components. Moreover, the results of the research confirm that semantic decomposition is an explanatorily adequate method of examining the semantic structure of lexical units, and that its application offers an insight into the intricate network of relations in a lexical field.

Key words: componential analysis, verbs of smiling, formal correspondent, translation equivalent, English, Serbian

Milica Bacić

Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ
Зборник радова са XI научног скупа младих филолога Србије, одржаног
30. марта 2019. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу
Година XI / Књ. 1

Издавач
Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу

Одговорни уредник
Проф. др Милош Ковачевић
Доц. др Јелена Петковић

Секретар уредништва
Слађана Станојевић

За издавача
Мр Зоран Комадина, редовни професор
Декан ФИЛУМ-а

Лектура и коректура
Др Тамара Лутовац Казновац

Технички уредник
Стефан Секулић

Штампа
Јасен, Београд

Тираж
100

ISBN
978-86-80796-52-9

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81'33(082)
811.163.41:811(082)
82.09(082)

НАУЧНИ скуп младих филолога Србије Савремена проучавања језика и књижевности (11 ; 2019 ; Крагујевац)

Савремена проучавања језика и књижевности : зборник радова са XI научног скупа младих филолога Србије, одржаног 30. марта 2019. године године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Књ. 1 / [одговорни уредници Милош Ковачевић, Јелена Петковић]. - Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2020 (Београд : Јасен). - 326 стр. ; 19 cm

На насл. стр.: Година XI. - Тираж 100. - Стр. 5: О два књига зборника са Једанаестог научног скупа младих филолога србије / уредници. - Стр. 7: О Лингвистичкој књизи зборника са XI научног скупа младих филолога Србије / уредници. - Аутори: стр. 319-326. - Библиографија уз сваки рад. - Резимеи на страним језицима уз сваки рад.

ISBN 978-86-80796-52-9

а) Примењена лингвистика -- Зборници б) Српски језик -- Срани језици -- Зборници в) Компаративна књижевност -- Зборници

COBISS.SR-ID 21472265